

Miért van szüksége az Európai Uniónak nemzeti GMO csatlakozási (opt-in) mechanizmusra?

A szerkesztőnek: 2017. március 27-én az Európai Unió (EU, Brüsszel) genetikailag módosított élelmiszerekkel, takarmányokkal és a környezeti kockázatokkal foglalkozó Fellebbviteli Bizottsága olyan törvénytervezetekről szavazott, amelyek tárgya három GM kukorica-esemény piacra vitelének engedélyezése volt, az EU területén való termesztés céljából (1). A Fellebbviteli Bizottságban ismét nem sikerült minősített többséget elérniük sem az engedélyezésre, sem az elutasításra szavazóknak. A márciusi szavazás eredménye hasonló volt a 2001/18/EK Szabályozási Bizottság előző, 2017. január 27-i szavazásához (2). Ez az eset az első volt a maga nemében amióta a GM növények termesztésére vonatkozó EU-törvény (2015/412 irányelv, az ún. „kivülmaradási (*opt-out*) irányelv”) (3) módosítása 2015-ben hatályba lépett. A kivülmaradási irányelv megengedi a tagországoknak, hogy saját területükön korlátozzák vagy megtiltsák a GM növények termesztését „olyan nyomós indokok alapján, amelyek például a következőkhöz kapcsolódnak: a) környezetpolitikai célok; b) városi és vidéki területrendezés; c) földhasználat; d) társadalmi-gazdasági hatások; e) a GMO-k más termékekben való előfordulásának elkerülése a 26a. cikk sérelme nélkül; f) agrárpolitikai célok; g) közrend” (3). Ezt a lehetőséget egyrészt annak elismeréseként vezették be, hogy a GM növények termesztése a biztonságosságon kívül egyéb bonyolult problémákat is felvet, amelyeket legjobb nemzeti szinten megoldani, másrészt pedig a GM növények EU-ban történő engedélyezésének a folyamatát is tökéletesíteni kívánták.

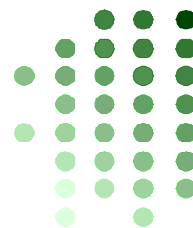
A 2017. január 27-i (4) és március 27-i (5) szavazás eredménye mégis azt mutatja, hogy a kivülmaradási irányelv nem javította az eljárást a várakozásnak megfelelően, továbbá, hogy sok (kb. 6-10) EU tagállam – a törvénynevel megegyezően – szívesebben

választja bizonyos GM növények termesztésének engedélyezését, ha a kockázatbecslés eredménye kedvező.

A kivülmaradási irányelv kidolgozása 2009 óta van folyamatban, amikor 11 tagállam közös levélben sürgette az Európa Bizottságnál (EB, Brüsszel) egy olyan törvényjavaslat kidolgozását, amely mérlegelési jogkörrel ruházta fel a tagállamokat a GM növények termesztésére vonatkozó döntések meghozatalában (6). Egyes érdekeltek (7, 8) arra számítottak, hogy a szabályozási infrastruktúra ilyen változása fel tudná oldani az EU-ban a GM növények engedélyezésében beállt patthelyzetet (9). Annak ellenére azonban, hogy a kivülmaradási irányelvet már 17 ország és két autonóm régió alkalmazta (10), nagyjából igaznak bizonyult *Smart* és mtsi. (9) prognózisa, miszerint az országok többsége ezután is ugyanúgy fog szavazni, mint azelőtt, amint ezt a január 27-i és március 27-i szavazás is illusztrálja.

Ezért azt javasoljuk, hogy az EB dolgozzon ki új irányelvet, amely megengedi, hogy az egyes tagországok saját területükön engedélyezhessék az olyan GM növény termesztését, amelyről az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) ennek az irányelvnek vagy a 1829/2003/EK rendeletnek megfelelően kimutatta, hogy ugyanolyan biztonságos, mint az az organizmus, amelyből származik.

Ez a javaslat megőrizné az EFSA vezetésével történő, kollektív kockázatbecslési eljárást, amelynek az az előnye, hogy széles körű tudományos ismereteket és szakértelmet tud mozgósítani, szélesebb körű pénzügyi és humán erőforrásokat vesz igénybe a specializált és mélyreható vizsgálatokhoz, továbbá megkönnyíti a több különböző forráshoz és állásponthoz való hozzáférést (11). Az itt javasolt tervezet szerint tehát az

EFSA pozitív nyilatkozata elengedhetetlen követelménye lenne a GM növények termesztése nemzeti szintű engedélyezésének.

Ez az ún. csatlakozási (*opt-in*) irányelv a jelenlegi szabályozási rendszer számos problémáját megoldaná. Először, jobban igazodna a szubszidiaritás elvéhez, mivel engedi a GM növények termesztésének akár az engedélyezését, akár a tiltását olyan országspecifikus érvek elismerése alapján, amelyek bizonyos körülmények között a GM növények termesztésének kedveznek. Másodsor, megkönnyítené a kockázat és haszon megfelelő mérlegelését egyes konkrét összefüggésekben (pl. egy olyan GM tulajdonság esetében, amelyet az EU egy bizonyos régiójában működő gazdálkodók szükségleteinek megfelelően fejlesztettek ki). Harmadsor, előmozdítaná a döntések következetességét, a vetőmag-forgalmazó vállalatok számára előreláthatóbb piaci helyzetet teremtene, és csökkentené a szabályozással összefüggő szükségtelen késéseket. Negyedszer, többé nem kényszerítené az EB-t olyan döntések meghozatalára, amelyek több tagállam akaratával ellentétesek. Végül pedig a javasolt csatlakozási (*opt-in*) mechanizmus elvonná az eljárás politikai életét. A kivülmaradási (*opt-out*) forgatókönyvtől eltérően azoknak az országoknak, ahol jelentős politikai ellenzéke van a GM növényeknek, nem lenne szükséges először kedvező döntést hozniuk (és kitenni magukat a tömegtájékoztató támadásainak), mielőtt élhetnének a kivülmaradás jogával, hanem egyszerűen tartózkodhatnak a csatlakozástól.

Szerkesztő megjegyzése: szakmailag lektorált közlemény.

Dennis Eriksson, Eugénia de Andrade, Borut Bohanec, Sevasti Chatzopolou, Roberto Defez, Nélida Leiva Eriksson, Piet van der Meer, Bernd van der Meulen, Anneli Ritala, László Sági, Joachim Schiemann, Tomasz Twardowski & Tomáš Vaněk

Hivatkozások

1. EC Appeal Committee. Agenda 27 March 2017, Brussels sante.ddg2.g.5(2017)1349298 https://ec.europa.eu/food/committees/appeal/gmfer_en (accessed 27 November 2017).
2. Genetically Modified Food and Feed and Environmental Risk Committee. Summary report 27 January 2017, Brussels sante.ddg2.g.5(2017)637128 https://ec.europa.eu/food/plant/standing_committees/sc_modif_genet_en (accessed 27 November 2017).
3. EUR-Lex. EU Directive 2015/412 of the European Parliament and of the Council <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32015L0412> (accessed 27 November 2017).
4. AGRA FACTS No. 8 (2017) <http://www.agrafacts.com/Home.html> (accessed 27 November 2017).
5. Gore-Langton, L. FoodNavigator <https://www.foodnavigator.com/Article/2017/03/28/MEPs-oppose-GMapprovals-but-Commission-will-have-the-final-say> (27 March 2017).
6. Council of the EU. Genetically Modified Organisms – A Way Forward; Information from the Austrian delegation <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st11/st11226-re01.en09.pdf> (23 June 2009).
7. European Plant Science Organisation (EPSO). GMO cultivation - national opt-out <http://www.epsoweb.org/file/2037> (EPO, Brussels, 26 February, 2015).
8. Anonymous. *GMO (In)digest* <https://www.greens-efa.eu/en/article/gmo-indigest-5571/> (30 March 2017).
9. Smart, R.D., Blum, M. & Wesseler, J. *German J. Agric. Econ.* 64, 244–262 (2015).
10. European Commission. EC restrictions of geographical scope of GMO applications/authorisations http://ec.europa.eu/food/plant/gmo/authorisation/cultivation/geographical_scope_en (accessed 27 November 2017).
11. Dobbs, M. J. *Environ. Law* 28, 245–273 (2016).